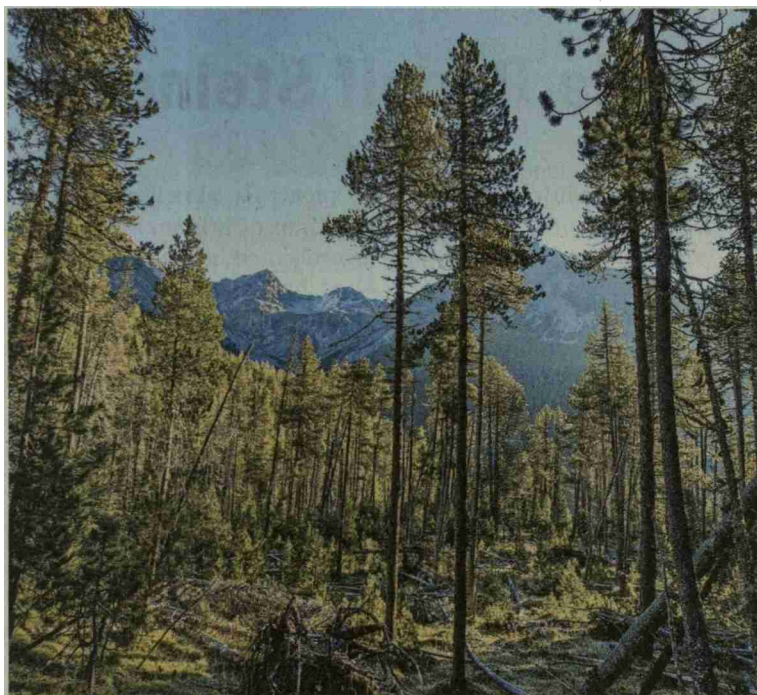

Dal tieu alpin ed oters misteris

Ils tieus alpins verds-chürs i'l Parc Naziunal Svizzer han per part fin 200 ons.

fotografia: Hans Lozza/PNS

La revista nouva dal Parc Naziunal Svizzer «Cratschla» s'occupa culla perscrutaziun da l'ecosistem god. Ils divers artichels tematiseschon tanter oter eir ils müdamaints chi sun bain visibels.

In seis pled da salud per la «Cratschla» nouva renda attent Markus Stoffel, il nouv president da la Cumischiun da perscrutaziun dal Parc Naziunal Svizzer (PNS), quant sensibel cha'l muond globalisà es dvàntà. «Il müdamaint dal clima procura mundialmaing per üna perdita da la biodiversità e s-chäffischa indirectamaing üna basa per malatias chi vegnan surdattas da las bes-chas als umans», scriva'l. Uschè güdan, tenor

Stoffel, ils resultats da las perscrutaziuns da proteger meglder l'ambiant e'l muond muntagnard. Ses contribuziuns s'occupan illa revista nouva «Cratschla» cun l'ecosistem god ed üna culla perscrutaziun cun l'agüd da prouvas geneticas.

Ün terz da la surfatscha dal PNS es cuvernada cun god. Per part domineschan pins, larschs e dschembers la cuntrada. Üna particularità dal parc sun ils tieus alpins verds s-chürs. «La perscrutaziun dal god i'l PNS dascha s'occupar cun ün unicat», manzunan ils auturs Peter Brang, Harald Bugmann e Martina Hobi in lur contribuziun davart l'augmaint dals disturbis i'l god. La boscha i'ls gods da tieu han tanter 170 e 200 ons. Els sun persvas cha'ls gods i'l PNS nu's svilupperan plü in quel möd

sco fin qua. «Il müdamaint dal clima procura per otras cundiziuns da l'ambiant e disturbis da gronda surfatscha sco incendis da god saran üna da las diversas consequenzas.»

La silvicultura ün process natüral

Marco Vanon, Giorgio Renz e Gian Cla Feuerstein s'han occupats cun las conclusiuns d'ün god economisà. «In gods da protecziun as rechatta la boscha in üna fasa optimala», uschè ils trais auturs. Grazcha a la cultivaziun tras l'uman vain evitada üna devastaziun. Tenor els s'orientescha la silvicultura als process natürels e resguarda pro'l ringiuvnimaint bös-chs chi sun adattats per quel lö. Ana Stritih, Peter Bebi ed Adrienne Grêt-Regamey han tut suot la marella la valur dal god e che ch'el praista pels umans. «Minch'on cuan bundant 22 da las 40 sorts d'utschels da god chi vivan i'l PNS», scriva Mathis Müller in sia contribuziun «Bunte, lebendige Vogelwelt». Sias retscherschas a regard las influenzas dal müdamaint dal clima per l'utschlamainta ha'l fat pro l'Alp Stabelchod ed i'l God la Schera.

Per lur stüdi han bandunà Remo Wild, Linda Feichtinger, Roberto Paravicini, Gianna Kőnz e Barbara Huber il PNS. I'l Parc da natüra Biosfera Val Müstair han els as dedichats als scarafags chi vivan in laina morta. «Il ringiuvnimaint dal god da larschs sainza cha quel perda sia funcziun da protecziun es üna sfida», manzunan ils scienziats Stephan Zimmermann, Lea Drapela Grass e Hans-Ulrich Frey in lur artichel ««Durst» spielt keine Rolle». Il success d'ün ringiuvnimaint dependa, tenor els, da la güsta avertüra da la tschima chi lascha entrar il cler.

Concurrenza tanter las leivras

Sün üna surfatascha da 3,5 kilometers quadrats sül Munt la Schera vegnan fatas retscherchas davart las consequenzas dal müdamaint dal clima per las leivras brünas ed albas. Intant cha l'ambiant da viver per la leivr'alba vain adüna plü pitschen, s'ingrondischa quel per la leivra brüna. La consequenza nun es be daplü concurrenza per las

resuras, id exista la probabilitä da la copulaziun tanter leivras brünas masculinas cullas leivras albas femininas. Ils resultats da lur stüdis preschaintan Laura Schenker-Schürz, Maik Rehnus, Sabine Brodbeck, Kurt Bollmann e Felix Gujerli illa contribuziun davart las cugnuschentschas novas grazcha a las meto-
das geneticas. (fmr/afi)